

"Mü'minin şe'ni, kerîm olmaktır. Senin ikramınla sana musahhar olur. Zâhiren leîm bile olsa, İmân cihetinde kerîmdir." Üstad'ın bu ifadesi ile, "... Kötü birine iyilik edersen, o daha da azar." ifadesi birbirine zıt değil midir?

"ÜÇÜNCÜ DÜSTUR: Adâvet etmek istersen, kalbindeki adâvete adâvet et, onun ref'ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmârene ve hevâ-i nefsine adâvet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için mü'minlere adâvet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen, kâfirler, zındıklar çoktur; onlara adâvet et. Evet, nasıl ki muhabbet sıfatı muhabbete lâyıktır. Öyle de adâvet hasleti, herşeyden evvel kendisi adâvete lâyıktır."

"Eğer hasmını mağlûp etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Çünkü, eğer fenalıkla mukabele edersen, husumet tezayüd eder. Zâhiren mağlûp bile olsa, kalben kin bağlar, adâveti idame eder. Eğer iyilikle mukabele etsen, nedâmet eder, sana dost olur."

إِذَا أَنْتَ أَكْرَمْتَ الْكَرِيمَ مَلَكَتْهُ - وَإِنْ أَنْتَ أَكْرَمْتَ اللَّيْمَ تَمَرَّدَا

hükmünce, mü'minin şe'ni, kerîm olmaktır. Senin ikramınla sana musahhar olur. Zâhiren leîm bile olsa, iman cihetinde kerîmdir. Evet, fena bir adama 'iyisin, iyisin.' desen iyileşmesi ve iyi adama 'Fenasın, fenasın.' desen fenalaşması çok vuku bulur. Öyle ise,

وَإِذَا مَرُّوا بِاللُّغُوِّ مَرُّوا كِرَامًا - وَإِنْ تَعَفُّوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ عَفْوَ رَجِيمٌ

gibi desâtir-i kudsiye-i Kur'âniyeye kulak ver. Saadet ve selâmet ondadır...(1)

Arabi ifade iki hükmü bildiriyor. **Birisi**, izzetli ve iyi bir adama iyilik edersen onu çabuk kazanırsın hükmüdür ki, bu ifade bu yönü ile yukarıdaki konunun akışına destek veriyor. Yani insanların fenalığına fenalık ile cevap verirse, kavga daha da büyür, ama iyilik ile cevap verirse, kavga biteceği gibi, karşıdaki adamın dostluğunu da kazanmış oluruz.

İkinci hüküm ise, düşmana karşı fenalık ve kötülük ile karşılık verip, onları düşmanlıkta daha da zarar verici bir hale getirmek yerine, iyilik ve güzellik yapıp, hem onun şerrinden kurtulmak, hem de ondan zımnî olarak intikam almak daha ehven ve salim bir yoldur. İyilik ve güzellik yaptığımız zaman hasım içten içe azar ve kızar. Lakin zahiren başkalarının nazarında nefrete düşmemek için istikametli olmak zorunda kalır. Bu tarz hareket onu hem etkisiz kılar, hem de ufaktan ufağa iyiliğe yatıştırır ve alıştırır.

Özet olarak kötülüğe iyilikle mukabele etmek her yönden karlı ve güzel bir düsturdur. Bu ikinci hükümde şu ibarelere işaret ediyor:

"Senin ikramınla sana musahhar olur. Zâhiren leîm bile olsa, iman cihetinde kerîmdir. Evet, fena bir adama 'İyisin, iyisin' desen iyileşmesi ve iyi adama 'Fenasın, fenasın' desen fenalaşması çok vuku bulur."

Diğer bir mana olarak, bir kimse zahiren ne kadar leim, yani alçak, deni, rezil, zelil, levm edilen, mayası bozuk ve kötü de olsa, iman ciheti ile kerimdir. İman öyle bir ilaç ve nurdur ki, girdiği en hasta ve bozuk kalplerde bile tedavi ve ışık olur. Bu yüzden kalbinde zerre kadar iman olan birisinden, zahiren leim olsa, umut kesilmemelidir. Onu iyilik ile tedavi etmek gerekir. Zira **"Evet, fena bir adama 'İyisin, iyisin' desen iyileşmesi ve iyi adama 'Fenasın, fenasın' desen fenalaşması çok vuku bulur."** tecrübe ile sabittir.

(1) bk. [Mektubat, Yirmi İkinci Mektup.](#)